

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

Előfizetési árak:
1 évre 12 kor., 1/2 évre 6 kor., 1/4 évre 3 kor.
Egyes szám ára 10 fill.

Felelős szerkesztő:
BILKEI FERENC.

Megjelenik: kedden, csütörtökön és szombaton este.
Szerkesztőség és kiadó-hivatal: Szent-István-ter. I.
Egyes számok kaphatók a dohányüzletekben.

Karácsonyi élet.

Írta: Dr. PROHÁSZKA OTTOKÁR.

Krisztust övéi be nem fogadták és így a nyílt barlang lett a menedéke, az alomszalma lett szőnyege s a bárdolatlan jászol lett trónja s e fölséges Betlehemet beleállította a történelembé, hogy örökké álljon ott s álljon szembe zsidó várossal, római castrummal, középkori várral s modern boulevarddal, álljon s hirdesse az evangéliumnak s egyháznak függetlenségét klasszikus kortól, középkortól, modern kulturától s rátermetséget arra, hogy jóllehet a történelem folyamában él, ugyanakkor azonban minden kornak fölülte áll; érintkezésben van az idők számitatlan századaival, de nem azonosítja magát egyikkel sem. A bethlehemi barlang az isteni gyermekkel nem castrum, nem középkori vár, nem nagyvárosi boulevard, hanem mint szikla: rég az őstermészet alakítása; természetfölötti tekintetben pedig az eleven vizek forrása, az égbetörő sas fészke s Juda oroszlánának tanyája. Ez a természetadta barlang, mely természetfölötti életet rejt, képletesen azt hirdeti, hogy a szellem, mely onnan árad, minden kornak való s az az élet, mely ott fakad, a kultúra minden fokán érvényesül s ép azért a történeti állapotokkal s alakításokkal nem azonosítható; folyton új formákhoz tud simulni s minden formában az ősi erőt s szellemet tudja érvényesíteni.

A bethlehemi barlang az evangéliumnak s egyháznak s általában a szellemnek s életnek formafölényét hirdeti, nem mintha formák nélkül meglehetnénk, hiszen ép ezek az erők alakítják a formákat, hanem amennyiben egyetlenegy formával sem nőnek össze úgy, hogy fejlődésükben s haladásukban akadályuk legyen. A bethlehemi barlang hirdeti az életnek azt elevenségét, mellyel az egyház formákat teremt magának, azokat változtatja, fejleszti s megint leveti, kifejté azokban erőt, de sohasem nő velük össze úgy, hogy élete beléjük szoruljon s maguk a formák váljanak a szellem fömlőcévé s szabad mozgásának békőivá. Ugy érezzük, hogy nem vagyunk leszögezve, nem vagyunk lekötve; nem szorultunk bele középkori városokba, tehát középkori intézményekbe sem; fejlődésünket nem korlátozzák castrumok falai s bástyái; szabad a tér, nyílt az ut mindenfelé; minden kornak való az evangélium s az egyház, azért intézményeiben is minden korhoz tud alkalmazkodni, eleget tud tenni a fejlődő élet változó igényeinek.

Ezt a fölényes függetlenségemet érzem én, mikor lélekben a bethlehemi lejtőkön járok s elmerülök a gondolat, a filozófia s a tudomány távlatába, mikor kereszténységemnek elvben összeköttetéseket igénylek a társadalmi léttel és kultúrával s ugyan-

csak mikor áthat a meggyőződés és az érzés, hogy az egyház életének s kibatóságának a jelenben úgy kell érvényesülnie, hogy saját intézményeinek sem, nevezetesen a jognak s a társadalmi kibatóság régi formáinak sem szabad eltörlesznie a haladás útját, nem szabad gátolni a fejlődést, épp azért, mert az elmult nem való a jelenbe s mert minden jelen valami új s ennek az újságnak igényei is lesznek, melyeket új érzéssel s alkalmazkodással s nem a régiek ismételtetésével lehet s kell is kielégíteni.

Az új alakítás s alkalmazkodás e szükségét megérezzük először is a tudomány világában. A theologia nem válhatik grammofonná, mely megörzi számunkra a régi nagy emberek s szentek szavait s mely nemcsak a gondolataikat, hanem akcentusukat is, nemcsak a gondolat tartalmát, hanem a fölfogás színezetét is hiven visszaadja s lelkünkbe lopja bele. A theologia nem merülhet meg úgy, hogy ne érvényesüljön benne a föltalálás, az invenció s ugyancsak a kritika szabadsága: nem szorítkozhatik arra, hogy régi szavakkal ismételtesse a folyton élő, tehát folyton új, természetfölötti igazságot s tankönyveket, szummákat, enchiridionokat állítson a kinyilatkoztatás forrásainak s azok tartalmának közvetlen s folytonos megmunkálása s tanulmányozása helyébe. — Vesszük is észre, hogy a legkonzervatívabb iskolákban is mint bővítik ki a tanterveket, mint hozzák be azokat a szükséges újításokat, melyeket a történeti s a bibliai kritika ránk kényszerít, mint hatolnak be a pozitív s a pszichológiai módszerek oda is, hol az élet s a gondolat szabad vérkeringése megakasztott-nak látszott.

Ugyanezt a szabadságot észleljük az egyháznak társadalmi s politikai érintkezéseiben s új elfoglalt állásaiban is. A társadalmat nem lehet lekötni középkori formákba s fejlődése a szociális igazságnak s a demokráciának állama felé tart. Távolság tehát tőlünk az elvi ellenkezés ez irányzattal s e formákkal s nem fogunk elbűl farkasszemet nézni a demokráta pártokkal, ugyancsak a nemzeti törekvések elbűl soha nem fognak aggasztani minket. Ez állásfoglalás szükségességét egyre jobban be kell látnunk, hogy érzéseinkkel se ragaszkodjunk a multnak meghaladott irányzatához s még kevésbé formáihoz. Ez pedig nem könnyű az egyházi embernek, még pedig azért, mert érzései, jobb dolga s hatalmi érdekei inkább a multnak formáihoz vonzzák őt. Tagadhatatlan ugyanis, hogy az egyház megszokta a régi állam támogatását s könnyű volt neki a hatalommal mennie s ebbe úgy beleszokott, hogy a hatalommal szemben a nép szabadsági törekvéseivel nem rokonszenvezett, sőt a tényleges állapotokat sokan Isten akaratának, tehát isteni rendnek gondolták. Ez elfogult-

ságból egyre jobban kiemelkedtünk s tisztábban látunk. Látnunk, hogy az állami formák is folytonos fejlődésben vannak s hogy azok egyensúlyát egyre másképp igazítja el az államot alkotó néprétegeknek változóan elhelyezkedő értelemi, műveltségi s gazdasági fajsúlya. S e belátás szerint, alakul ki érzésünk s szimpatiaink s valamint a régi városok bástyáit s körfalait ép a városok fejlődése törli le, úgy törnek le paragrafusok s érzések, melyek a multnak maradványai s mint ilyenek most már nem a védelmet s a biztonságot szolgálják, hanem inkább korlátozzák s akadályozzák magát a fejlődést.

Érzés, nagy szó, nagy hatalom! Áramlatok, nagy történeti elváltozások, új tényezők fölépte, az élet s a munka differenciálódása inspirálják. Mily más az egyház helyzete most, mint volt régen, még pedig nem az ellenségek érvényesülése, a hitetlenség, a rossz értelemben vett fölvállalásodottság, tehát a fölműveltség förtorgálása miatt, hanem egyszerűen a társadalmi s művelődési, kulturális munka megoszlása miatt is. Régen minden kulturális tevékenység az egyházból indult ki, az állam csak csirában volt; iskolák, tudomány, művészet, jótékonyosság az egyház kezében összpontosult; azóta azonban a munkamegosztás elve erejében is a tevékenység megosztott s sok más tényező, élet, kör, vállalat, állam, társadalom kihatott magának egy-egy területét a kulturális élet mezőjéből; már most világos, hogy e munka fölvállalásának során emelkedett ezeknek a tényezőknek tekintélye is s megszűnt az egyház kizárólagos kulturális tevékenységével annak kizárólagos érvényesülése is életben s államban. Ez pedig mind óriási befolyással van az érzésre, a korszakok fölfogására és pszichológiájára. Aki azt gondolja, hogy a kulturális élet sok rendbeli tényezőinek érvényesülést kisértő és követő társadalmi érzésekkel szemben elég a föntálló jogra hivatkozni, az elfelejti, hogy a jog is a maga emém formáiban az érzés szülte; az érzés inspirálta, az éltette s ha az érzés elváltozik, bizony elváltozik a jog is; csinálnak új jogot, vagy jobban mondva, csinálnak a régi jognak új formát.

Mikor ezt az új alakítást ellenséges erőszakos kéz kezeli, akkor bizony a jogba sok jogtalanság is vegyül; de mikor hozzáértők kezelik, mikor azok intézik az új alakítást, kiknek jogairól van szó s akik belátják, hogy az új élet s az új érzés szerint kell a régi jognak új formát adni, akkor jogtalanságról szó nem lehet, hanem csak jogfejlesztésről és az állapotok kijavításáról. Ez alapon kell a magyar kath. egyháznak kézbe vennie az egyházi birtok rendezését s az egyházi vagyoni jogok szükséges reformját is. Mai állapotában nem lesz föntartható, mikor

Sövegjártó János

vászon kereskedése

Székesfehérvár, Barátok épülete.

Nagy választék ág- és asztalmentékben,
színes és fehér barchetók stb.

cseső, ezakott árák meet

Mai lapunk 4 oldal.

00000725

Lopják a kukoricát. Id Bodás József kislángi lakos pádlásáról kukoricát loptak. A megejtett nyomozás kiderítette, hogy a lopás elkövetője Bodás Pál gazda 13 éves gonosz fia, aki a loptott kukoricát eladta Kocsis Ferenc kislángi kereskedőnek. A jőnevelési fiút kezelés alá vették a csendőrök.

Bundatolvaj. Fölöp Mihályné várapolnaki lakos fejjelentést tett hogy a Ponty vendéglő udvarán levő felszerben levő gyümölcsös kocsjáról egy 50 korona értékű bundát elloptak. A rendőrség megindította a nyomozást.

Csavargó. Samu Jenő tapolcai illetőségű cserepesegédet a rendőrség csavargásban találta, 6 napi elzárásra és illetőségi helyére toloncolásra ítélték.

Régi havagból kifolyólag P. Kovács János abai lakos egy bottal egy elrakta Györki Imrét, hogy súlyosabb sebesülést szenvedett.

Ellopott bankjegy. Szabó Mária 16 éves sárbogárdi cseléd lány gazdájától Szabó Józseftől ellopott egy 100 koronás bankjegyet. A törvényszék a tegnapi megtartott tárgyaláson 14 napi fogsázbüntetésre ítélte.

Csavargásban. Klein Márton és Pinkász Éliás, előbbi nagyváradi, utóbbi budapesti lakosok Székesfehérváron csavargásban találtak. Miután semmiféle okmányral sem rendelkeznek, előléletük kipuhatólása végett az eljárás a rendőrség megindította.

Jenői tolvajok. Takács József, Horváth István és Hamer József jenői legények Horváth Jánosától 2 zsák kukoricát loptak. A törvényszék 14—14 napi fogságra ítélte őket.

Mai cseléd. Janoczkai Mária rácalmási cselédleány özv. Marinka Józsefné iváncsai lakos házából elemelt több értékcsu ruhaneműt. A csendőrök letartóztatták.

Derék fu. Halász Ferenc, Selyem-utcai suhanc a karácsonyi ünnepek alatt alaposan berugott s ebben az állapotban durván megtámadta szüleit, anélkül, akiket annyira megvert, hogy a rendőrségnek is közbe kellett lépnie. A derék fiut bevitték a városházra tömlőcöbe.

Az állomás tolvaja. Pötörői Mihály vértedobozos lakos f. év január 6-án a bicskei vasútállomásról elcsont egy 25 liter tejjel telt pléhkanonát Minthogy már többször volt büntetve, 6 hónapi börtönbüntetéssel sújtotta a törvényszék.

Elkobzott malacok. Rotter József tési lakos f. hó 29-én 54 drb. malacot hozott heti piacra eladás végett, anélkül, hogy az azokhoz való tulajdonjogát igazolta volna. A rendőrség a malacokat elkobozta s elárverezte, Rotter József ellen pedig az eljárást megindította.

Az apa és leánya. Lusztrig Ábrahám és Gizella nevű leánya f. hó 28-án Székesfehérvárra érkeztek s az utcán járókelőktől könyöradományt gyűjtöttek. Engedélyük adománygyűjtésre nem volt s a rendőség bekísérte őket. Illetőségük s előléletük kipuhatólása után a büntető eljárást megindították ellenük.

Takaréktüzhely különlegeségek, valódi dr. Meidinger kályhák, vas és rézbutorok, gyermekágyak és kocsik nagy választékban. Márkus Simon Fia lakatosnál Jókai-utca 16.

VIDA ELEK kárpitos és díszítő, Székesfehérvár, Megyeház épülete. Teljes felelőség mellett csakis elsőrendű munkák.

Székesfehérvárott, Jancsár-utca 19 sz. ház sertészhajdával, szabad kézből eladó.

Színház.

Kedd dec. 28.
Liliom, egy csirkefogó élete és halála. Irta Molnár Ferenc. Eletkép 7 képm. A ki Molnár Ferenc írásait ismeri, egy jó tulajdonságot semmi esetre sem tagadhat meg tőle, azt, hogy érdekes. Akár a Hegyesi Spitzné szentenciáin nevetünk, akár a gyerekekről írt tárcáiba mélyedünk bele, akár „Az Ördög” színművére emlékszünk egy tulajdonsága mindig végighúzódik rajta, hogy minden mondatának tud olyan tartalmat nyújtani, a mien az elmélkedő ember gondolkozhatik. A Liliomot nem tartják Molnár legjobb darabjának. Elhisszük, de

hogy sok jó, sok figyelemreméltó tulajdonsága is van, a melyért megérdemli, hogy bárki megnézze, azt is szívesen vitajuk.

Különös a témája, szinte nem is érdekel bennünket. Mit törődünk mi a wurstlpráter körhinta vezérével, a ki a leányok fejét elcsavarja, a kit azért elneveznek Liliomnak (Bátori). Mit bánjuk mi, hogy mit beszélnek, milyen kiszólásaik vannak szolgálóknak a bakákról. Pedig egy kis megfigyelés után be kell látnunk, hogy ha durvák is azok a diskurzusok, legalább igazuk van, illetőleg az életben ilyenek szoktak lenni s egy mester szeme látta meg és leste el azokat a párbeszédet és összeállította olyan érdekesen, a mien mindenki csodálkozhatik. Julit (Verő) Marival (Kis Cecil) Muskátné (Tomjórné) kitiítja a körhintájáról, Liliom pártjukat fogja s Julival házaspár lesz belőlük. Liliom azonban nem dolgozik, sőt a feleségét meg is veri. Az éhség kopogtat az ajtón, látjuk a durvalékú csirkefogó minden rossz tulajdonságát, a körhinta tulajdonosné okvetetlenkedő csábításait, aztán a nagy örömet, ami a csirkefogót is elölti, mikor egy nagy hirt hall, hogy apa lett. Barátja, Ficsur (Bátori) gyilkosságra csábítja. El is követnék, ha rajta nem vesztenének. Liliom megül magát, haldokolva hozzák haza, a felesége nem sikoltoz, hanem némán — érez, látjuk rajta, hogy az ő szívét kínozza az, a miért máskor a színpadon szokás volt hangos sikollyal elajulni. A haldokló bucsuja nem megható, hanem mód nélkül érdekel. Még meglepőbb azonban, a mi utána következik, hogy a túlvilágon a bünt büntetni szoktak. Liliomnak lakolnia kell a sok cinizmusáért, meg hogy a feleségét megverte. S felsőbb rendőri kerületben a fogalmazó (Kovács) szajba ki rája a nagy büntetést, hogy 16 évig a tisztító tűzben szenvedjen, akkor aztán megláthatja a leányát (Fekete). A felesége 16 év multán jó módban van, a mikor megjelenik a sárga it apa. Levest adnak neki. Közben beszélgetnek. Az apa lefesti önmagát a maga durvaságaiért, az anyja nemesen pártjára kél az elhalt apának, kiutasítják s az apa ekkor ráút a lánya kezére. Az útés csattan, de nem fáj, mintha a „meleg szívével ütött volna rá.” Igen, ugy, mondja az anyja, mint mikor engem megütött az apád. Liliom visszatér a túlvilágra pihenni s a mesének vége van.

Bátran mondhatjuk, hogy kevés darabot láttunk mostanában, a mely a nézőket annyira lekötötte volna. Mindenki figyelt s nem érezte magát se lehangoltnak, se megsértettnek, mert éreztük, hogy a durvaságok nem azért írótak, mert az ironak így tetszik, hanem mert az élet festése így igaz. A realizmuson azonban remékl főülemelkedik a költő igazságszolgáltatása, amely már szinte a morális dráma határai közt jár.

A színészek pompásan játszottak, Verő és Bátori tökéletesen az egyéniségüknek szabott darabot kaptak, ahol minden művészetük szabadon érvényesült. Örömmel fejezzük ki minden elismerésünket tudásukért is, nemes ambíciójukért is, mert valóban ambícióval játszottak. De a darab többi szereplője is a legjobb tehetsége szerint segítette elő a sikert. Tomborné egészen jó volt, Ivánfi mesteri csirkefogót mutatott be. Gyárfás

orrán változtatnánk, mert nagyon látszik a tészta, egyébként azonban ő szerezte a legdurvább epizódokat a publikumnak. Kis Cecil újra csak növelte a közönség szimpatitáját maga iránt. Feketének kabinet alakítást nyújtott s nem tulzott, se el nem lágylt. Déri, Kovács e tutti quanti valóban megérdemlik, hogy a közönség ne is egyszér, hanem többször is megnézzé ezt az érdekes darabot s a legjobb sikerű kasszadarabbá avassa. A közönség zsufolt házat csinált és igen jól mulatott.

Heti műsor:

- Szerda Liliom. Egy csirkefogó élete és halála.
- Csütörtök Diplomás kisasszony.
- Péntek Lumpáczius vagabundus vagy a 3 jó madár.
- Szombat d. u. Gésák. este Sári bíró.

Menthol.

Gyötrelmesebb, kínosabb fájdalom a fogfájásnál alig van; ezer meg ezerember szenved benne, pedig nem kénytelen vele, mert örökre megszabadul tőle az, aki Sztraka Menthol fogszappanját használja. Ára majolika szelencében 1 kor. melyhez a fogápolásról egy tudományos színvonalon álló értekezés van mellékelve. Gyógytárakban, drogériákban stb. kapható egykoronáért.

Kapható: Steiner Béla drogueriában, Kossuth-utca és Borbély Béla fodrász-üzletében, Sas-utca.

Üzletáthelyezés miatt mélyen leszállított

olcsó szabott áron

bocsájtom áruba csakis elsőrendű áruimat

KNAZOVITZKY BÉLA

kalap, cipő, uri divat s rövidáru kereskedő.

VÉDJEGY.

Az eredeti Singer-varrógépek valódi ársztító ezen védjegyről ismerhetők fel.

FIGYELEM!

Azon varrógépek, melyeket más kereskedők árusítanak és forgalomba hoznak, mind a régi SINGER-féle varrógépek utánzatai. Ezek természetesen nem eredeti SINGER-varrógépek s nem is a SINGER-varrógép részvénytársaságtól származtak, — miért is ügyeljünk a védjegyre, mert csak ezen védjeggyel ellátott varrógépek a valódi, eredeti SINGER-gépek.

SINGER Co.

varrógép részvénytársaság Bognár-u. 2. SZÉKESFEHÉRVAR.

Hirdetések jutányos áron felvételnek a kiadóhivatalban.

Nyomatott az Egyházmegyei Könyvnyomdában Székesfehérvárott.